

AKIS nõukogu koosolek

Toimumise aeg 26.03.2024.a. kell 9.00 – 11.00

Toimumise koht: Tartu PTA koosoleku saal ja Zoom

Osalejad: Andres Huul (Zoom), Ülle Jaakma, Triin Kõrgmaa, Jaak Läänemets, Hindrek Riikoja, Mirjam Pikk mets, Tõnis Tänav (Zoom), Meriliis Villems, Katrin Pihor, Hanna Tamsalu,

Päevakord

1. AKIS 2024.a. rakenduskava eelnõu arutelu
2. AKIS nõukogu 2024.a. tööplaan

Lisa. Nõukogu materjalid:

- AKIS 2024.a. rakenduskava eelnõu
- Koosoleku esitluslaidid

1. AKIS 2024.a. rakenduskava eelnõu arutelu

T. Kõrgmaa avas koosoleku. K. Pihor tegi ülevaate REM ootustest METKile seoses AKISega, AKIS meetmes seatud ülesannetest, meetme eelarve jagunemisest ning AKIS süsteemiga seotud teistest meetmetest. Pihor rõhutas, et kogu AKISega seotud tegevus ei liigu läbi AKIS meetme ja AKIS tegevuskava. Teistel meetmetel on oma juhtimismehhanismid, kuid AKIS peab olem nendest teadlik ja suutma neid siduda oma tegevusega. Pihor tutvustas AKIS teenuseid ja nende fookust, rõhutades, et METK roll on peamiselt tegevuste planeerimine, korraldamine ja koordineerimine Tegevusi endid võivad läbi viia ka partnerid. Pihor andis ülevaate ka AKIS rahastamise raamistikust, sealhulgas ka võimalikud kaasnevad meetmed, mille kaudu saaks toetada AKIS eesmärkide saavutamist. Teadmisiirde teenuste puhul rõhutas Pihor, et 2024.a. toimub enamik tegevusi veel ÜhendPIP programmi raames ning AKISe raames toimub teadmisiirde uue perioodi ettevalmistus sh teenuse korralduse väljatöötamine ning 2025.a. tegevuskava ettevalmistus.

Tõnis Tänav täiendas, et nõuandeteenuse puhul on olnud kahe programmiperioodi vahel suured muutused. Kui eelmisel programmiperioodil olid konsulendid MESi töötajad ja said palka MESist, siis uuel perioodil on nõustajad iseseisvad, peavad ise kliendid leidma ja turul oma teenust pakkuma. Kui siiski ilmneb, et on vaja ka täiendavalt riigi palgal olevaid nõustajaid, siis REM on põhjendatud ettepanekutele avatud. REM ootab METKil ka aktiivset rolli nõuandeteenuse süsteemi arendusvajaduste koondamisel ja ettepanekute tegemisel.

Nõukogu liikmed küsisid, kust tuleb teadmine, milliseid teemasid on vaja koolitada, kellele ja millist infot on vaja, kuidas see info jõuab partneriteni. Millised on AKIS teenuste sihtrühmad, millised on nende vajadused-

T. Kõrgmaa tutvustas ettepanekut vaadata vajadusi läbi erinevate tasemetega: a) baasteadmised, mis peavad olema tagatud rohujuure tasandil, et üldse sektoris tegutseda; b) tulevikutrendid ja seadusandlusest tulenevad muudatused, millega on vaja kohaneda ja mis sunnivad otsima ettevõtte tasandil uusi lahendusi ja innovatsioone; c) kõrgem tase, kus kesksel kohal on tehnoloogiline innovatsioon, kus luuaksegi koostöös teadlastega uusi ooteid, teenuseid või lahendusi. Kõrgema tasemeni ei jõua enne, kui kaks madalamat taset läbitud. Sihtrühmad on oma vajadustelt väga erinevatel tasemetel ja ka teenused, mida pakutakse erinevatel tasemetel peavad olema erinevad. Baastasemel sobivad nt salvestatud videoloengud ja koolitus, samal ajal kui kõrgemal tasemel on vaja otsida välispartnereid, kellel üldse on teadmist ja võimekust ettevõtte probleemile lahendust otsida.

Järgnes arutelu sihtrühmade ja nende vajaduste üle. Ühelt poolt tuleks hoida käigus tegevusi, mis on ennast juba täna õigustanud ja mida sihtrühmad peavad vajalikuks. Silmas tuleb pidada nii seadusandlusest tulenevatest kohustustestteavitamist, aga ka ettevõtjate endi tagasisidet vajadustest. Lisaks tuleb arvestada ka AKISe kohta ettevõtjate ökosüsteemis – Eestis ja ELis on palju erinevaid rahastusmeetmeid, ülikoolid tegelevad teadmussiirdega, seetõttu on vajalik kokku leppida, millega tegeleb AKIS ja millele tuleb leida võimalusi väljastpoolt. AKIS ei peaks samas konkureerima juba olemasolevate meetmetega. A. Huul märkis, et arvestada tuleb ka asjaoluga, et primaarsektori toetamine ei ole MKMi meetmetes abikõlbulik, samal ajal kui toidutööstuse tootarendus on igati asjakohane. Eraldi meetmed on ka Töötuskassal. Väikeettevõttel võib olla keeruline selles meetmerägistikus orienteeruda.

Nõukogu liikmed tõdesid, et sihtrühmade analüüs oleks hädavajalik AKIS teenuste edasi arendamiseks ning praegusest dokumentatsioonist ei ole aru saada, mida ja kellele pakutakse või millises formaadis.

T. Tänav juhtis tähelepanu, et nõukogu ülesanne võiks olla ennekõike anda hinnang, kas METKi poolt pakutav teenuste portfell on asjakohane ja vajalik, kas ta täidab talle pandud ülesandeid õigesti, kas ta viib tervikult eesmärgile lähemale, kas on mingeid meetodeid või võimalusi, kuidas sektori vajadusi paremini mõista ja pildile saada, kas teenuste korraldus peaks olema kuidagi teistsugune. Nõukogu ei peaks laskuma üksikute teemade tasandile.

K. Pihor tõdes, et sihtrühmade vajaduste analüüs on tõepoolest seni tegemata ja seetõttu on 2024.a. tegevuskavas ette nähtud nii teenuse disainile põhinev teenuste arendus kui sihtrühmade vajaduste seire ettevalmistus ja läbiviimine.

A.Huul rõhutas, et lisaks sihtrühmadele ja vajadustele on vaja kirjeldada ära ka kliendi teekonnad. See võib kaasa tuua põhjalikud arutelud üksikute teenuste lõikes. Hetkel on vaja edasi liikumiseks kokku leppida suur pilt.

Nõukogu soovis selgemalt näha, kui palju personalikuludest on seotud üldjuhtimisega ja kui palju teenuste arendamise otsekuluna. Pihori sõnul osutus see ülesanne keerukaks, kuna kõik juhtimisega seotud personal osaleb aktiivselt ka teenuste arendusprotsessidega ning mitmed tegevused nagu sihtrühmade analüüs ja vajaduste seire on otseseks sisendiks teenuste arendamisesse.

Tõstatus küsis, kas koolituste osas on nõustajatele kehtestatud konkreetseid nõudeid. H. Tamsalu vastas, et meetmes on nõue 25 tundi täienduskoolitust aastas, kuid koolituste temaatiline fookus tuleb välja selgitada koostöös nõustajatega. A. Huul tõi välja vajaduse lisaks konsulentide soovidele arvestada ka teenuse sihtrühmade nagu põllumajandustootjad vajadusi. Samuti on oluline, et kui kliendil tekib vajadus, millele ei leia Eestist vastavate teadmistega nõustajat, siis võib võtta sobiva inimese ka ettevõtjate seast näiteks mentorteenusena. H. Tamsalu selgitas, et selline võimalus võiks olla lahendatud AKIS osaku raames. Näiteks kui ettevõtja tahaks alustada sparglikasvatusega, siis oleks AKIS osaku abil võimalik minna Prantsusmaale vastavat teadmist hankima. Osaku tingimuste väljatöötamisega tegeletakse.

T. Kõrgmaa uuris, kuidas arvestatakse AKIS tegevuste puhul riigiabi ja vähese tähtsusega abi reegleid. H. Tamsalu selgitas, et teadmussiirdes kehtib endiselt 200 000 euro piirmäär. Kõrgmaa märkis, et 200 000 on ajale jalgu jäänud ja vajaks muutmist. Innovatsioonitoetustes on palju piiranguid, mis takistavad ettevõtetel innovatsioonitoetusi taotlemast ja seetõttu on ka innovatsiooni vähem. Pihor juhtis tähelepanu, et teadmussiirde tegevuste puhul peaks silmas pidama ka TA erandi võimalusi riigiabi puhul, sest luuakse ju avalikku hüve. Seetõttu oleks vajalik üle vaadata ka riigiabi tingimuste rakendamine teadmussiiret toetavate tegevuste puhul.

Ü. Jaakma juhtis tähelepanu, et mitmed nõustamistegevused on suure ajalise surve all. Näiteks nõustajate koolituskava on vaja välja töötada 24. aasta kohta, ent kolmandik 2024.a. on juba läbi. Pihor täpsustas, et töö tegevuskava alusel on juba käimas ning esimene versioon koolituskavast ka juba olemas. Tamsalu täpsustas, et jaanuaris toimus taimekaitsekoolitus, aprillist juunini toimuvad nõustamismetoodika koolitused. Biomajanduse temaatika jääb teise poolaastasse.

J. Läänemets tõdes, et kui EL ja Eesti riik on võtnud ambitsioonikaid kohutusi tulevikuks, mis seavad eeldusi ka tehnoloogilisele arengule, siis peab nõustamissüsteem olema valmis ka ettevõtjaid nõustama vajalike tehnoloogiate vallas. See eeldab ka mahukaid katseid ja iga tootja üksinda jääb sellega hätta. Praegu on väga palju uitmõtteid, mis põllumeestele välja käiakse, kuid ei ole selge, palju selles on teadmiste tuginevat infot ja kui palju uskumusi. Tuleb arvestada, et praktika muutumisega kaasnevad kulud – kui viia loomad täna kõik karjamaadele on vaja teistsuguseid lautasid, kuid investeeringud on juba tehtud 20-30 aastase perspektiiviga.

Näiteks oleks tootjad huvitatud osalemisest erinevate tehnoloogiate katsetamises eluslaborites või põllulaborites, kus katseid viiakse läbi reaalelu tingimustes tootjate juures. See oleks ka koht, kus ülikool saaks ammutada ka teemasid magistri- ja doktoritöödeks. Sageli käib tootmine tehnoloogilises mõttes teadusest eest. Põllumeestel on erinevaid seadmeid, tehnoloogiaid, kõik katsetavad, kuid keegi ei suuda oma tegevusi dokumenteerida, andmeid ei koguta ja süsteemset analüüsi ei järgne. Vajalik oleks teadlaste osalusel ühtne metoodika kokku leppida ja sellised tegevuse dokumenteerida, et oleks võimalik süsteemseid järeldusi teha.

Teadmussiirde teenuste osas rõhutasid nõukogu liikmed, et kindlasti tuleb jälgida, et senised hästi toimunud ja tulemusi andnud tegevused saaksid jätkuda. Vajalik on läbi mõelda, mis toimub peale ÜhendPIPi lõppu valdkondlike nõukogudega, kas need jätkuvad ja kui, siis millises vormis. Tuleks hinnata, kas on ka tegevusi,

mille kasutegur on madal ja mille toimimist ei peaks jätkama. Nt 2023.a. toimus PiPide raames 264 üritust ja praktiliselt igal väikesel mikrosektoril on oma konverents. Seda on liiga palju, eelistada tuleks kvaliteeti kvantiteedile. Sageli tehakse käsu korras üritusi, kuid ei suudeta sinna kutsuda esindajaid, keda sooviks kuulama minna. Pöörata tähelepanu ka osalejatel arvule üritustel – suurem osalejate arv reeglina näitab ka suuremat huvi. Innovatsioon nõuab uusi teadmisi, kuid samas tuleb vaadata, et ka alustav ettevõtte saaks omale vajaliku baasinfo samuti kuskilt kätte. Samuti tuleks tähelepanu pöörata sihtrühmade vajadusele ja sellele,

A.Huul juhtis tähelepanu asjaolule, et kui EIS ja Tööandjate Keskliit arendavad koos innovatsioonitreppi koos digitaalse lahendusega. siis tasuks AKISel mõelda, kas on veel sellised häid lahendusi, mis saaks kopeerida ja üle võtta. Tegevuste valikul tuleks keskele kohale seada innovatsioon ja eelistada tegevusi, mis toetavad innovatsiooni. Ei ole võimalik jätkata kõikide vanade tegevustega – siis ei jagu uuteks asjadeks enam vahendeid. T Tänav nõustus ja rõhutas vajadust keskenduda tegevustele, mis panustavad enam lisandväärtuse tõstmisele. Baasteadmiste vajakajäämise osas võiksid teenust pakkuda ka teised turuosalised nt kutsekoolid vms. Tänav rõhutas vajadust kokku leppida, kui palju peaks olema AKISes fookust baasteadmistele ja kui suur osakaal peaks olema innovatsioonivõimekuse tõstmisel.

A. Huul soovitas pöörata tähelepanu ka noorte temaatikale. Näiteks maakondlikud arenduskeskused tegelevad ettevõtlikkuse arendamisega juba algkoolides ja isegi lasteaedades. Ettevõtliku kooli võrgustikus on 221 liiget, on erinevad programmid õpilasfirmadele nagu programmi Junior Achievement Eesti. Selle kogemuse pealt tasuks mõelda ka, kuidas maaeluga seotud ettevõtlus edendada. Et ettevõtluse võimalusi ei seondataks ainult linnadega, just maal on oma ettevõtte tegemine tähtsam asi. Võiks kavandada tegevusi maanoortele, et kujundada ettevõtlikke hoiakuid ja soovi tegeleda ettevõtlusega.

Tõstata arutelu, kas AIS teenuseid peab pakkuma tasuta, või oleks neid võimalik ka hinnastada. Omapanus näitab hästi, kui väärtuslikuks ettevõtjad antud teenust peavad. Kui aga lisandväärtus riigile või ühiskonnale on suurem, siis ka omahinna proportsioon võiks olla väiksem. Kui koolitust pakutakse ennekõike üksikisiku või ettevõtte vajadusi silmas pidades, võiks küsida osaluse eest kõrgemat tasu.

Innovatsiooniteenuste osas tõdesid nõukogu liikmed, et proaktiivsus on seni ettevõtjat hulgas madal ning taas muutub oluliseks see, millistele ettevõtetele teenust pakutakse ja kuidas need huvilised ettevõtted leitakse. Samuti on innovatsiooniteenuste puhul olulisel kohal partnerlus ülikoolide ja EIS SA-ga. AKIS ei peaks dubleerima nende tegevusi, küll aga aitama kliendil vajadusel nende kontaktideni jõuda. Pihor tõi esile, et seni on teemade valik olnud seotud AKIS ekspertide endi profiilidega – droonid ja digilahendused on olnud populaarsed, kuid peaksime pöörama valikutes süsteemselt tähelepanu sellele, kus võiks olla potentsiaalne lisandväärtuse kasv kõige kõrgem. Nõukogu liikmed rõhutasid, et oluline on silmas pidada, et tegevused ei keskenduks vaid põnevatele ideedele ja entusiasmile, vaid peaksid silmas potentsiaalset tulusust ja panust ja riigi majandusarengusse. Vajalik on hinnata, mis võiksid olla innovatsiooni prioriteetidid primaarsektoris, mille vastu tuntakse kõige enam huvi.

Tõdeti, et häid näiteid edukatest innovatsioonidest leiab ka põllumajandussektoris ja oluline on neid levitada, et inspireerida rohkem tootjaid uuendusi kasutusele võtma. Nõukogu liikmed tõdesid, et innovatsiooniteenuste puhul tuleks asuda välja selgitama ettevõtjate vajadusi ja ootusi ning selle põhjal tegeleda edasise teenuse arendamisega pidades silmas, et AKIS sobituks Eesti innovatsioonisüsteemi ja ei dubleeriks olemasolevaid tegevusi.

Digiplatvormi arendamise plaanidega seoses selgitas Pihor, et eesmärk on jõuda selleni, et kõik põllumajandus- ja toidutootmisega seotud teadmused oleks ühele platvormile koondatud. Et oleks olemas nii ühised kalendrid, ligipääs õppematerjalidele, uudiste voog, e-kursused. 2024.a.on fookuses teabesalve kasutajadisain ja esialgse prototüübi loomine, mille alusel koostame äritellimuse. Tehnilise lahenduse loomist äritellimusele veab eest PRIA.

Nõukogu liikmed tõstasid küsimuse, et hetkel ei ole aru saada, milline on teabesalve skoop täpsemalt ja kas kasutajadisain ja prototüüp saavad tulla enne kui ei ole ärianalüüsi põhjal välja selgitatud, millistest tükkidest teabesalve koosnema peaks ja mis eesmärki ta täidab. H. Tamsalu juhtis tähelepanu, et meil on kogemused seniste veebilehtedega nagu pikk.ee ja kasutajadisaini ja prototüübi loomisega me jõuamegi selleni, milline võiks see arendatav veebileht olla. Uuringu hange on käimas ja 30.juuniks 2024.a. peaks olema valminud 70% valmidusastmega prototüüp. Ühise arutelu tulemuseni jõuti nõukogus tõdemuseni, et enne kui alustada süsteemi tehnilise lahenduse tellimisega, tuleks selget aru saada, millised on sihtrühmade ootused teabesalvele, mida sellest veebilehelt näha soovitakse, mille poolest ta erineb täna olemasolevatest platvormidest, kellele ta on suunatud, millised teenused seal kajastuvad. Prototüüpi ja veebilehe sisu ning edasisi arendusplaanid võiks tutvustada nõukogule juunikuise istungil ning selle põhjal otsustada, kuidas teabesalve arendamisega edasi minnakse.

Viimase tegevuste plokki juures rõhutas Pihor, et kõige olulisemaks fookuseks on sihtrühmade vajaduste koondamine ja seire. Pihor nentis, et palju informatsiooni on täna juba olemas, kuid see on erinevates kohtades laiali ja ei ole omavahel võrreldav. Enne kui asuda uut infot koondama, tuleks läbi mõelda, kuidas koondada ja süstematiseerida olemasolevat, ühtlustada tagasiside vormid. Seiresüsteemi korraldamise ettepanek oleks esimese poolaasta ülesanne, kui nõukogu selle juunis heaks kiidab, siis teeksime oktoobriks selle põhjal vajaduste ülevaate, mis oleks aluseks 2025.a. tegevuskava koostamiseks.

Teiseks oluliseks temaks on AKIS teenuste kliendikeskne arendus, mis sisaldab nii sihtrühmade kirjeldust, klienditeekondi ja selle seost partneritega kui ka kliendile pakutavate teenuste kirjeldust.

Kolmandaks temaks on AKIS pikk arenguvision, milles on peale veebruarikuiseid arutelusid plaanis olulised muudatused, kus peaks selgemalt välja tooma erinevad AKIS osapooled ja nende rollid.

Nõukogu märkis, et see, kellele tehakse, mida tehakse, miks tehakse, võiks välja tulla ka rakenduskavast ja selleks ei ole vaja pikaajalist arenguvisioni. Arenguvision võiks olla oluliselt lühem, mitte nii deklaratiivne. Nõukogu soovitas, et dokumentide koostamisel võiks vältida pikki selgitusi, sisu võiks olla kompaktne ja selgelt struktureeritud.

AKIS brändi ja kommunikatsioonistrateegia osas tegi I. Riikoja ettepaneku see tegevus üldse ära jätta. AKIS on üks METKI toode ja ei vaja eraldi brändi, AKIS sihtrühm on piisvalt väike, et temani jõuda ka ilma kommunikatsioonistrateegiata. Kõrgmaa tõdes siiski, et nii AKIS kui METK on kliendile piisavalt tundmatud ja peavad end nähtavaks tegema. Täna on tootjatel välja kujunenud tekkonnad – ühe probleemiga pöördun EASi, teisega maaülikooli, kolmandaga TFTAKi jne., ei ole selge, kuhu siin paigutub METK. Tõdeti, et kommunikatsioonivajadused ja -kanalid on võimalik määratleda ka sihtrühmade ja klienditeekondade kaardistamise käigus. Brändi arendamisel peab olema selge, mis on selle eesmärk ja millist probleemi lahendame sellega. T. Tänav juhtis tähelepanu, et AKIS on märgatavalt laiem kui METK hõlmates erinevaid tegevusi ja osapooli ka väljaspool METKi, mistõttu tuleb brändi arendamisel silmas pidada võib-olla ka METKI ja AKISE eristamist. Jõuti tõdemuseni, et kommunikatsioonistrateegia ja brändi arendamise vajaduse juurde saab tulla tagasi peale sihtrühmade ja kasutajateekondade analüüsi juunis – juhul kui siis ilmneb täiendav vajadus.

K. Pihor pöördus nõukogu poole palvega peegeldada tagasi ka METK osalemist AKISega seotud rahvusvahelises koostöös. Projektide kulud kaetakse projekti eelarvest. AKISEle tekib kulu projektide ettevalmistusega seoses, samas võimaldavad projektid pakkuda ka klientidele rahvusvahelisi kogemusi nagu näiteks demofarmid kliimalahenduste katsetamiseks. METKile annavad need projektid võimaluse õppida teiste riikide kogemusest, saada uusi ideid, milliseid teenuseid teistes riikides pakutakse. Nõukogu tõdes, et fookus võiks siinkohal olla ELi tulenevatel nõuetel nagu ESG, rohepöörde, jäätmeäritus, kliimamuutused jms, kui teistes riikides on kogemusi, kuidas tootjaid toetada nende nõuete täitmisel, siis seda võiks nõustamisteenuste kaudu Eestis levitada.

AKIS eelarve puhul juhtis nõukogu taas tähelepanu asjaolule, et peamised kulud on seotud palgaga. Palk on püsikulu, mis on ajas kasvav. Pihor rõhutas, et tegemist on teenust pakkuva süsteemiga, kus peamine kulu ongi inimeste tööaeg ehk palgakulu. Ehk siis teenuse kulu ongi tööjõukulu. Keskmine palk AKISE töötajatel METKis on 2500 bruto, mis jääb selgelt alla nt EISi palgatasemele. Lisaks on mitmed töökohad veel täitmata, mistõttu arvestuslikult võib palk näida suurem. Samas ei ole järgnevatel aastatel näha suurt palgakulude kasvu – kindlasti kasvavad teadmisiirde teenuse kulud, sest see teenuse kulu tuleb üle PiPist, samas tegevuste fookus järgnevatel aastatel nihkub arendus- ja käivitamistevõrgustelt teenuste pakumisele. Ametikohad jäävad, aga nende tööde fookus muutub. AKISest ei vahendata toetusi, mistõttu ei ole asjakohane võrrelda seda nt PRIA halduskuluga. H. Tamsalu tõi näite, et kui teadmisiirde puhul liigub 2025.a. teadmisiirde teenuse kulu AKISE alla 1 miljon eurot, siis palgakulud proportsionaalselt vähenevad oluliselt. Nõukogu sooviks aru saada, kui palju on süsteemi ülalpidamiskulud ja kui palju teenuse osutamise seotud kulud.

Otsused:

- 1) Kiita 2024.a. rakenduskava aruanne heaks arvestades järgmiste tingimustega.
  - a. Kasutada rakenduskava dokumendis nõukogu esitluses kasutatud tabeli formaati ja tegevuste jaotust I ja II poolaasta vahel
  - b. IT tehniliste lahenduste hankimise üle otsustamine lükata edasi AKIS nõukogu juunikuise koosolekuni.
  - c. AKIS brändi ja kommunikatsioonistrateegia vajadus vaadata üle AKIS nõukogu juunikuisel koosolekul arvestades sihtrühmade ja kasutajateekondade kaardistuse tulemustega.

- 2) **METKil esitada mais ülevaade AKIS sihtrühmadest ja neile pakutavatest teenustest ja teenust pakkuvatest partneritest**
- 3) **Juunis esitleda nõukogule kasutajadisaini uuringu ja prototüübi loomise tulemusi ning IT arenduse plaani.**
- 4) **Juunis tutvustada nõukogule AKIS pikaajalist arenguvisioni**

Nõukogu esimees T. Kõrgmaa

Protokollija Katrin Pihor

/allkirjastatud digitaalselt/

/allkirjastatud digitaalselt